

Opis izvedbe učnih ur z uporabo e-gradiva pri predmetu likovna umetnost:

Atenska Akropola (urbanizem, arhitektura, kiparstvo)

(Gradivo za uporabo v 1. letniku gimnazije)

Tina Pintar, prof. umet. zgod.
Gimnazija Poljane

november 2008

OPIS IZVEDBE UR Z UPORABO E-GRADIVA PRI PREDMETU LIKOVNA UMETNOST

Avtorica: Tina Pintar, prof. umet. zgodovine in univ. dipl. novinarka

Razred: 1. letnik gimnazije

Predmet: likovna umetnost

Trajanje: 3 šolske ure

Viri: www.britishmuseum.org (za e-gradivo: www.ancientgreece.co.uk)

GOLOB, Nataša. 2004. *Umetnostna zgodovina: učbenik za umetnostno zgodovino v gimnazijskem izobraževanju, srednje tehniškem oz. strokovnem izobraževanju in poklicno tehniškem izobraževanju.* Ljubljana: DZS. ISBN: 86-341-2781-8.

GOMBRICH, E. H.. 2004. *The story of Art.* 16th Ed. London: Phaidon. ISBN: 0-7148-3355-x.

JANSON, H. W. and Anthony F.. 2004. *History of art: The western tradition.* 6th Ed. Upper Saddle River: Pearson /Prentice. ISBN: 01-13-182623-9.

MARINKO, Jože. 1997. *Antična arhitektura.* Ljubljana: Družina. ISBN: 961-222-087-5.

za slike: www.britishmuseum.org, en.wikipedia.org/wiki/Parthenon, commons.wikimedia.org/wiki/Category:Frieze_of_the_Parthenon in prosto dostopne slike na spletu (veliko različnih spletnih strani).

Kratek opis ur:

Priloženo gradivo sem uporabila v treh zaporednih šolskih urah. V prvi uri sem razložila novo učno snov in dijake pripravila na samostojno delo z e-gradivom. V drugi šolski uri so dijaki sami uporabljali e-gradivo ob pomoči delovnih listov. V tretji uri pa so dijaki poročali o delu z e-gradivom, hkrati pa sem tudi preverila, ali so dijaki zapisali pravilne odgovore.

Učni cilji:

- prepoznavanje bistvenih značilnosti antične tempeljske arhitekture v klasiki
- odkrivanje ene izmed ključnih kiparskih nalog v klasiki
- razvijejo zavest o vsebinskem bogastvu antične umetnosti
- prepoznati bistvene stilne značilnosti v oblikovanju človeške figure reliefnega kiparstva (kontrapost, pripovednost, pojav upodobitvenih tipov: božanstvo, heroj, atlet, skupinska upodobitev)

Učne vsebine:

- ključne naloge, razvoj in značilnost antične tempeljske arhitekture (tempeljska arhitektura stare Grčije, primer atenska Akropola)
- slogovni razvoj antičnega kiparstva (primer klasičnega arhitekturnega kiparstva)
- ključne kiparske naloge (primer arhitekturnega kiparstva)

Novi pojmi: glej krepke besede v besedilu.

Material:

- primerno opremljene učilnice, delovni listi, ppt predstavitev

Potek ur v 1. letniku gimnazije

1. ura: Ta ura je namenjena razlagi nove učne snovi koncept grškega antičnega mesta, grškega antičnega templja in arhitekturne plastike, primer atenska Akropola z natančnejšo razlago Partenona in kiparskega okrasja ob izbranih diapozitivih.

a) zasnova grškega mesta, primer Atene

(vir: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/43/AthensAcropolisDawnAdj06028.jpg>)

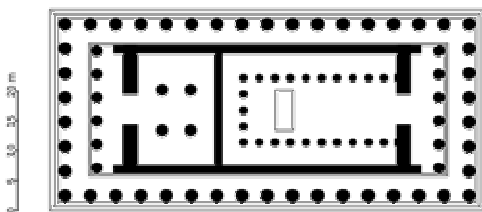
Atene z akropolo predstavljajo značilno urbanistično ureditev grškega antičnega mesta, ki je sestavljeno iz treh delov: **akropole**, **agore** in **nekropole**.

Na vzpetini so stari Grki postavili tempelj zaščitnici mesta Aten. Do »dvignjenega mesta« pridemo po **sveti poti**, nato stopimo skozi **Propileje** (slavnostni vhod). Na levi strani se nahaja prostor za darila boginji Aten (pinakoteka), na desni pa majhen tempelj boginje Nike. Ko stopimo na akropolo se na desni strani dviga zanimiv tempelj **Erehteion**, ki je posvečen boginji Aten in bogu Pozejdonu, na desni pa stoji **Partenon**, posvečen Aten Parthenos (Deviški Aten).

Grški državnik Periklej je atensko Akropolo dal obnoviti po grško-perzijskih vojnah, ko so Perzijci uničili templje na Akropoli. Za vodjo del je izbral prijatelja, **kiparja Fidija**, k delu pa pritegnil najboljše mojstre tistega časa (gradbenike, kiparje in slikarje).

Agora predstavlja posvetni del mesta in se oblikuje ob akropoli. Je trgovsko in politično središče mesta. Za mestnim obzidjem pa je bil prostor za pokop mrtvih - **nekropola**.

b) zgradba grškega antičnega templja, primer Partenon

(vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Parthenon-top-view.svg>)

(vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Parthenon-2008.jpg>)

Atenski Partenon je pravokotne oblike (longitudinalni tloris). Osnovno celico (**cello**) obdaja vrsta **dorskih stebrov**, na drugi strani celice pa je t. i. **zakladnica**. V celici je prostor za monumentalni kip boginje Atene, ki jo je slavniti grški kipar Fidijs izdelal iz lesa, slonovine in zlata (**krizelefantinska tehnika**). V grški tempelj lahko stopijo le svečeniki, medtem ko se vsi obredi v čast Ateni dogajajo na akropoli ob oltarju, torej izven templja, saj je ta namenjen le bivanju boginje Atene.

Partenon je zgrajen v **dorskem in jonskem stebrnem redu**. Dorski stebrni red prepoznamo na zunanjih stebrih, jonski pa v notranjosti. Dorski stebrni red je sestavljen iz **stilobata**, **debla** (trup) s **kanelurami** (žlebiči) in preprostim **kapitelom**. Deblo stebra se proti vrhu zožuje z **entazo**. Na kapitele se naslanja **ogredje**, ki je sestavljeno iz **gladkega arhitrava** in pasa **metop** in **triglif**. Nad njimi se trikotno čelo - **timpanon**. Jonski stebrni red se od dorskega nekoliko razlikuje: nad stilobatom se nahaja **baza** stebra in kapitel je precej drugačen, saj je v obliki **volute**. Ogredje je sestavljeno iz trikrat zamaknjene arhitrava in **enotnega friza**, ki je namenjen arhitekturni plastiki. Ta friz zaključuje trikotna streha (timpanon).

c) kiparski okras antičnega templja, primer partenonskih metop in friza

(vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Image:South_metope_3_Parthenon_BM.jpg)

(vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Cavalcade_west_frieze_Parthenon_BM.jpg)

Motivni svet grškega Partenona je zelo bogat. Zasnoval ga je Fidijs, izdelalo pa veliko mojstrov. Kiparski okras najdemo na dveh timpanonih, dorskih metopah in notranjem, jonskem frizu. Motivi predstavljajo duhovno in telesno moč Grkov.

Na dveh timpanonih prepoznamo motiv Ateninega rojstva in njen boj z bogom Pozejdom za oblast in zaščito nad Atenci. Dorske metope alegorično pripovedujejo, kako so Grki premagali Perzijce. Ta pripoved je »oblečena« v mitološke zgodbe, tako da na metopah vidimo: **boj bogov z velikani**, **boj Grkov in Amazonk**, **boj Lapitov in Kentavrov** in **boj Grkov s Trojanci**. Notranji friz pa natančno in živahno opisuje **panatinajsko procesijo**, ki so jo Atenci priredili ob Ateninem rojstnem dnevu.

Stil: Fidijs je motive na vseh treh mestih prilagodil arhitekturi. Tako na timpanonu vidimo zanimivo razporeditev figur: v sredini trikotnega čela figure stojijo, v vogalih, ko je polje zelo nizko, pa figure ležijo. Reliefi kažejo tudi mojstrsko obvladovanje človeške anatomije (plastične figure), prostora (skrajšave, realni prostor) in kompozicije; pripoved je živahna, postavitve figur se ne ponavljajo, upodobljeni ljudje so polni življenja, ritem pripovedi pa se prilagodi izbranim motivom.

Časovni potek prve ure:

- **5. min:** uvodne birokratske zadeve (vpisi v dnevnik: preverjanje prisotnosti, podatki o uri); napoved vsebine ure
  - **30 - 35 min:** razlaga nove učne vsebine
  - **5. min:** zaključek ure: kratek povzetek ure, ki ga naredimo skupaj z dijaki
-

2. ura: Ta ura je namenjena delu z e-gradivom v parih. Dijaki so dobili delovni list z navodili in nalogami v slovenskem jeziku (E-gradivo-TPintar-Atene.pdf). E-gradivo Britanskega muzeja je v angleščini, vendar sem ocenila, da znajo dijaki 1. in 2. letnika dovolj dobro ta jezik, da razumejo napisano besedilo. Poleg tega so ti dijaki zelo spretni pri iskanju ustreznih programov za hitro prevajanje besedil v slovenščino. V tej uri so natančneje spoznali potek **panatinajske procesije**, hkrati pa utrdili znanje o grškem urbanizmu, arhitekturi in zgodovini.

Časovni potek druge ure:

- **5 min:** uvodne birokratske zadeve (vpisi v dnevnik: preverjanje prisotnosti, podatki o uri); napoved vsebine ure: Dijake razdelim v pare, sledi razdelitev gradiva in osnovna navodila. Nato sledi preverjanje, ali so vse skupine res na pravi spletni strani.
  - **30 - 35 min:** samostojno delo v parih. Dijakom pomagam pri razumevanju vsebine besedila, če tako pomoč potrebujejo.
  - **5 min:** zaključitev samostojnega dela v parih. Zbiranje rešenih delovnih listov in neformalni pogovor z dijaki o taki učni uri.
-

3. ura: Tretja ura je namenjena preverjanju odgovorov. Posamezne skupine ob ppt predstavitvi (t. i. delovnih listih za dijake) posredujejo sošolcem svoje ugotovitve.

Časovni potek tretje ure:

- **5. min:** uvodne birokratske zadeve (vpisi v dnevnik: preverjanje prisotnosti, podatki o uri); napoved vsebine ure
- **30 - 35 min:** Vsaka skupina posebej poroča o svojih ugotovitvah ob ppt predstavitvi (isti prikaz kot na delovnih listih). Ostali dijaki zapisujejo učno snov.
- **5 min:** zaključni pogovor o uri, v kateri so uporabljali e-gradivo.